

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โดยปกติทั่วไปผู้บริโภคมักมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการแบบต่างคนต่างซื้อ จึงขาดการรวมตัวเป็นกลุ่มก่อนที่จะรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ดังนั้นแม้จะเป็นฝ่ายที่มีจำนวนมาก แต่ก็มีความต้องการน้อยเมื่อเทียบกับฝ่ายผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย ซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าแต่มีความต้องการต่อรองมากกว่า เนื่องจากสภาพของการทำธุรกิจที่ต้องมีการลงทุนร่วมกันแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลด้านธุรกิจกัน จึงมีโอกาที่จะรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กร การรวมกลุ่มของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายเป็นสมาคมการค้าทำให้เกิดความเข้มแข็งและเป็นการสร้างอำนาจต่อรอง ประกอบกับปัจจุบันนี้วิทยาการด้านเทคโนโลยีได้วิวัฒนาการไปไกลมาก อีกทั้งสภาพของสังคมที่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ ในยุคก่อนสังคมอุตสาหกรรม สินค้าต่างๆ ผลิตขึ้นโดยวิธีการทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็น เครื่องนุ่งห่ม อาหาร แม้แต่ยา ก็เป็นจำพวกสมุนไพร มนุษย์ทุกคนเรียนรู้การทำเครื่องนุ่งห่มและอาหารได้เอง แม้ต่อมาสังคมจะพัฒนามีการแบ่งแยกกันทำ (Division of Labor) ผู้มีฝีมือดีได้กลายเป็นผู้ผลิตเพื่อขายแก่ผู้อื่น แต่ทุกคนรู้ว่าสิ่งใดทำขึ้นโดยกรรมวิธีใด ในขณะนั้นความรู้ของผู้ผลิตและผู้บริโภคมีความเท่าเทียมกัน จะต่างกันก็แต่ฝีมือเท่านั้น (ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์, 2543, หน้า 12)

ผู้ผลิตและผู้บริโภคยังคงมีความสัมพันธ์กันตามสัญญาซื้อขาย หากสินค้าที่ผู้บริโภคซื้อมานั้นก่อให้เกิดความเสียหาย ผู้บริโภคย่อมฟ้องผู้ผลิตให้ต้องรับผิดชอบตามสัญญาซื้อขายได้ แต่เมื่อมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมในปี ค.ศ. 1760 ทำให้มีเครื่องจักรไอน้ำมาใช้ในการทำงานทำให้การผลิตต่างๆ สามารถทำได้มากขึ้นหลายเท่าตัว จนกระทั่งในปัจจุบัน เครื่องจักรเป็นสิ่งสำคัญในการผลิตสินค้าของผู้ผลิต โดยวิทยาศาสตร์ได้พัฒนาไปไกลมาก เทคนิคในการผลิตก็เป็นความลับที่ผู้บริโภคไม่สามารถที่จะรับรู้ขั้นตอนในการผลิตของผู้ผลิตได้ หลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้สภาพตลาดเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมการขายสินค้าจะเป็นการขายตรงระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค และผู้บริโภคสามารถตรวจสอบสินค้าหรือเจรจาต่อรองได้เต็มที่แต่การผลิตสินค้าจำนวนมาก (Mass

Production) ทำให้ต้องพัฒนาระบบตลาดให้ขายสินค้าเป็นจำนวนมากด้วย กฎหมายเดิมที่ตราขึ้นบนพื้นฐานว่า ผู้บริโภคมีความรู้เท่าเทียมกับผู้ประกอบธุรกิจจึงไม่มีความเป็นธรรมอีกต่อไป เนื่องจากอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบการกับผู้บริโภคไม่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่ได้พัฒนามาเป็นสังคมอุตสาหกรรม และมีการผลิตสินค้าออกจำหน่ายสู่ท้องตลาดเป็นอย่างมากเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภค ผู้ผลิตส่วนใหญ่แข่งขันกันเพื่อแย่งชิงผู้บริโภค ซึ่งการผลิตสินค้าส่วนใหญ่เป็นการใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่ที่ผลิตสินค้าได้เป็นครั้งละมากๆ โดยสินค้าส่วนใหญ่มักจะได้รับการตรวจสอบคุณภาพก่อนที่จะนำมาจำหน่ายสู่ท้องตลาดจากผู้ผลิตก่อนแล้วว่ามีคุณภาพเป็นไปตามความเหมาะสมของสินค้า รวมทั้งการตรวจสอบโดยองค์กรของรัฐ ซึ่งมีสำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรมเป็นผู้ดูแลคอยสอดส่องตรวจสอบเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค แต่จะอย่างไรก็ตามในสายการผลิตของผู้ผลิตนั้นก็มิใช่ว่าสินค้าทุกชนิดที่นำออกจำหน่ายสู่ท้องตลาดนั้นจะมีคุณภาพเสมอกันทุกชิ้นก็หาไม่และยังคงมีสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่องขาดความปลอดภัยต่อผู้บริโภค หรือขาดการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ผลิตหรือผ่านการตรวจสอบแต่ไม่อาจพบข้อบกพร่องที่ทำให้สินค้านั้นขาดความปลอดภัยในขณะนั้น เมื่อเกิดความเสียหายผู้ผลิตคงมีความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย หมายถึง ความรับผิดชอบของผู้ผลิตในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลซึ่งอาจเป็นผู้บริโภคซึ่งได้ซื้อสินค้านั้นหรืออาจเป็นบุคคลใดๆ ที่มีได้เป็นผู้ซื้อสินค้านั้นๆ ก็ได้ แต่ได้รับความเสียหายจากสินค้านั้นๆ เพราะเหตุแห่งความบกพร่องในการผลิตของผู้ผลิต มิใช่เป็นความบกพร่องที่ทำให้สินค้านั้นเสื่อมค่า เสื่อมราคา หรือไม่สมประโยชน์แห่งการใช้สอย หากเป็นดังนี้ผู้บริโภคก็อาจฟ้องร้องผู้ขายได้ เพื่อให้ผู้ขายรับผิดชอบความชำรุดบกพร่องของการเสื่อมค่าเสื่อมราคาหรือไม่สมประโยชน์แห่งการใช้สอยสินค้านั้นๆ นอกจากนี้บุคคลที่อาจได้รับความเสียหายจากสินค้านั้นๆ ก็มิใช่จะมีเพียงแต่ผู้บริโภคเท่านั้น เพราะสินค้าบางอย่างอาจใช้ร่วมกันได้ โดยผู้ใช้อาจมิได้เป็นผู้ซื้อสินค้านั้นๆ ก็ได้ ดังนั้น เช่นบุคคลภายในครอบครัวหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภค เมื่อได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้าที่ชำรุดบกพร่องขาดความปลอดภัยแล้ว บุคคลเหล่านั้นก็มิอาจฟ้องร้องผู้ขายสินค้าให้รับผิดชอบได้เพราะมิได้มีนิติสัมพันธ์ซึ่งกันและกันโดยตรง นอกจากนี้สินค้าบางชนิดอาจก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่บุคคลใดๆ ก็ตามโดยที่ยังไม่มีบุคคลใดซื้อสินค้านั้นๆ ไปก็ได้ หมายความว่าในกรณีที่ผู้ผลิตได้จัดส่งสินค้าให้แก่ผู้ค้าส่งเป็นทอดๆ จนถึง ผู้ค้าปลีกแต่สินค้านั้นๆ ยังมิได้มีผู้ซื้อแต่สินค้านั้นๆ มีความบกพร่องในตัวของสินค้าเอง จากขั้นตอนการผลิตของผู้ผลิต ซึ่งส่งผลให้สินค้านั้นก่อให้เกิดความเสียหายโดยตัวของสินค้าเองแก่บุคคลที่สัญจรไปมาหรืออยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับสินค้านั้น (Passers-by or Bystanders) ซึ่งยังไม่ถือว่าเป็นผู้บริโภคสินค้า แต่ในกรณีนี้บุคคลที่สัญจรไปมาหรืออยู่ในบริเวณใกล้เคียงไม่มีนิติสัมพันธ์กับผู้ค้าปลีกหรือผู้ผลิตเลยไม่ว่า

กรณีใดๆ แต่เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นแล้วก็จะอาศัยความผิดฐานละเมิดฟ้องร้องผู้ผลิตว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้ได้รับความเสียหาย (สุขุม ศุภนิศย์, 2544, หน้า 10)

นอกจากนั้นแล้วความล้มเหลวทางการตลาด (Market Failure) สืบเนื่องจากสาเหตุต่างๆ ประกอบกับระบบการขายสินค้าในปัจจุบันจะเป็นรูปแบบของการขายตรง (Direct Sales) หรือการขายแบบเช่าซื้อสินค้ามากขึ้น ซึ่งระเบียบกฎเกณฑ์ทางการค้านี้ยังไม่มีความชัดเจนมากนัก ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ผู้บริโภคมีความเสียหายเปรียบมากขึ้น จนทำให้รัฐต้องเข้ามามีบทบาทในการดูแลคุ้มครองผู้บริโภคมากขึ้น เพื่อที่จะให้ได้รับความเป็นธรรมในการซื้อสินค้าและบริการ ปัจจุบันการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคได้กลายเป็นกระแสหลักในทุกสังคม โดยเฉพาะการซื้อสินค้าหรือบริการที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม ไม่ว่าจะเป็นการให้ความคุ้มครองโดยกฎหมายเฉพาะ เช่นพระราชบัญญัติยา พ.ศ.2510 และพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 หรือการให้ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ซึ่งเป็นกฎหมายกลาง กล่าวคือหากมีกฎหมายเฉพาะก็จะบังคับตามกฎหมายเฉพาะ แต่เมื่อไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะหรือกฎหมายเฉพาะไม่สามารถคุ้มครองได้ทั่วถึงก็จะใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคแทน พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ได้บัญญัติสิทธิของผู้บริโภคไว้และยังได้บัญญัติรับรองสิทธิของผู้บริโภคในด้านต่างๆ ไว้ (ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์, 2543, หน้า 19) และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 ก็ได้เพิ่มเติมสิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญาขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคทั้งสองฉบับในปัจจุบัน จึงมีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคในด้านฉลาก โฆษณา สัญญา สินค้าที่ไม่ปลอดภัย และการเยียวยาสิทธิของผู้บริโภค (ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์, 2543, หน้า 22)

ทั้งนี้ หากกล่าวในรายละเอียดแล้ว สิทธิของผู้บริโภคที่กฎหมายบัญญัติรับรองและคุ้มครองมีดังนี้

- 1) สิทธิได้รับข่าวสาร
- 2) สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ
- 3) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัย
- 4) สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในสัญญา
- 5) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยค่าเสียหาย

สิทธิของผู้บริโภคบางประการข้างต้นนี้ ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองอย่างเป็นรูปธรรม หรือมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่เป็นมาตรการที่เป็นกลไกของรัฐ กล่าวคือกฎหมายจะให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติกฎหมาย เช่น ถ้าหากโฆษณาสินค้าอวดอ้างสรรพคุณเกินจริง คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาก็จะสั่งให้แก้ไขโฆษณานั้นให้ถูกต้อง

หรือสั่งระงับโฆษณาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค แต่หากผู้บริโภคซื้อสินค้าโดยหลงเชื่อโฆษณาแล้วได้รับผลร้ายแรงถึงแก่ชีวิตร่างกาย กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคไม่มีบทบัญญัติเรื่องการชดเชยค่าเสียหาย เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับการเยียวยาในความเสียหาย ผู้บริโภคจึงต้องดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดีตามสัญญาหรือละเมิด ที่จะต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงกันในชั้นศาล ซึ่งในความเป็นจริงมีประชาชนผู้บริโภคสินค้าเป็นจำนวนมากที่มีฐานะยากจนหรือพอมิเงินเท่าที่จะซื้อสินค้ามาบริโภคได้เท่านั้น แต่ไม่มีเงินที่จะไปฟ้องร้องดำเนินคดีได้ แต่ก็ต้องมีภาระนำสืบและการหาพยานหลักฐานจากผู้ผลิตก็เป็นการยากยิ่ง เพราะในเรื่องภาระของผู้บริโภคที่มีหน้าที่จะต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้า จะต้องหาพยานหลักฐานจากการผลิตดังกล่าว รวมทั้งภาระในการพิสูจน์ค่าเสียหายจะต้องมีค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากซึ่งอุปสรรคดังกล่าวจะเป็นผลให้ประชาชนได้รับความเสียหายจากการซื้อสินค้ามาบริโภคมากขึ้น ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ จึงยังไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคได้อย่างครบถ้วนทุกด้านและมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค นั้น มีข้อกำหนดคุ้มครองผู้บริโภคจากการถูกเอาเปรียบในเรื่องของการโฆษณา ฉลาก สัญญา และโดยประการอื่น ซึ่งคำว่า “โดยประการอื่น” นั้น หมายถึง สินค้าที่อาจเป็นอันตรายกับผู้บริโภค ซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคอาจสั่งให้ตรวจสอบสินค้านั้น และถ้าเกิดอันตรายต่อผู้บริโภค คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคอาจสั่งให้แก้ไขหรือสั่งห้ามจำหน่ายได้ มาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 แต่ไม่ได้กล่าวกำหนดถึงความสัมพันธ์ตามกฎหมายของผู้ผลิตต่อผู้บริโภคถึงความรับผิดชอบของผู้ผลิตที่มีต่อผู้บริโภคหรือบุคคลที่สัญจรไปมาหรืออยู่ในบริเวณใกล้เคียง ในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าสินค้าที่ขาดความปลอดภัย คือ สินค้าที่โดยปกติแล้วจะใช้งานได้ตามความมุ่งหมายและเหมาะสมกับสภาพของสินค้า แต่เนื่องจากมีความบกพร่องในขั้นตอนการผลิตทำให้สินค้านั้นไม่ปลอดภัยในการที่ใช้สอยได้ตามปกติและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใช้หรือบุคคลที่สัญจรไปมาหรืออยู่ในบริเวณใกล้เคียงนั้น ซึ่งแตกต่างไปจากสินค้าที่อาจเป็นอันตรายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ดังนั้นพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 จึงไม่คุ้มครองสินค้าที่ขาดความปลอดภัยตามความหมายข้างต้น ผู้บริโภคและบุคคลที่สัญจรไปมาหรืออยู่ในบริเวณใกล้เคียงจึงมิได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เมื่อมิได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเฉพาะก็ต้องไปพิจารณาตามกฎหมายทั่วไปก็คือ กฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แต่ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าผู้บริโภคมิได้มีนิติสัมพันธ์กับผู้ผลิต อันเนื่องมาจากมิได้ซื้อสินค้านั้นมาจากผู้ผลิต แต่ซื้อมาจากผู้ค้าปลีก เมื่อเกิดความเสียหายก็ต้องฟ้องร้องเอาจากผู้ค้าปลีกหรือตามกฎหมายว่าด้วยละเมิด

และที่สำคัญคือผู้ใช้หรือบุคคลที่สัญจรไปมาหรืออยู่ในบริเวณใกล้เคียง ย่อมไม่มีนิติสัมพันธ์กับผู้ผลิตเลย เพราะมิได้เป็นผู้ซื้อหรือผู้ใช้นั้นๆ เพียงแต่เดินผ่านไปมา หรืออยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับสินค้านั้นๆ เท่านั้น แต่ได้รับความเสียหายจากสินค้านั้น ในส่วนของเรื่องความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์นั้น ในต่างประเทศนั้น ได้มีการบัญญัติกฎหมายความรับผิดชอบที่ออกใช้บังคับเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ผู้ใช้สินค้าและบุคคลที่สัญจรไปมาหรืออยู่ในบริเวณใกล้เคียง ซึ่งในแต่ละประเทศต่างก็ให้ความสำคัญในการคุ้มครองแตกต่างกันไป โดยในบางประเทศไม่คุ้มครองผู้ใช้นั้นๆ มิได้เป็นผู้ซื้อและไม่คุ้มครองบุคคลที่สัญจรไปมาหรืออยู่ในบริเวณใกล้เคียง บางประเทศก็บัญญัติกฎหมายออกมามีใช้บังคับเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและผู้ที่ใช้สินค้าโดยมิได้ซื้อสินค้าแต่ไม่คุ้มครองไปถึงบุคคลที่สัญจรไปมาหรืออยู่ในบริเวณใกล้เคียง โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาได้มีการประกาศกฎหมายความรับผิดชอบในระดับมลรัฐเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ผู้ใช้สินค้าที่มิได้เป็นผู้ซื้อและตลอดจนกฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ด้วย แต่ก็ขึ้นอยู่กับแต่ละรัฐว่าจะนำกฎหมายดังกล่าวไปใช้บังคับแก่ภายในรัฐแค่ไหนเพียงไร

ในปัจจุบันนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนแนวความคิดและหลักกฎหมายในเรื่องนี้ ในระบบกฎหมายจารีตประเพณี ศาลพยายามวางแนววินิจฉัยใหม่โดยอ้างเหตุผลที่มีความเป็นธรรม ส่วนในประเทศที่มีระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรก็พยายามให้มีการแก้ไข โดยบัญญัติกฎหมายใหม่ขึ้นมาหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดิม การปรับเปลี่ยนกฎหมายใหม่นี้เรียกว่า กฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ (สุขุม สุภนิติย์, 2544, หน้า 10) หลักหรือเหตุผลของกฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ มี 2 แนวทาง กล่าวคือ แนวที่ถือว่าการนำหลักเกณฑ์ในกฎหมายละเมิดแบบดั้งเดิม ซึ่งมีองค์ประกอบในเรื่องความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ มาใช้กับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไม่มีความเหมาะสม เพราะการนำสืบถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ซึ่งเกินกว่าความสามารถของโจทก์จะหยั่งรู้ได้ว่าใครประมาทเลินเล่อในขั้นตอนการผลิตสินค้า อีกทั้งยังมีปัจจัยอีกมากมายที่อาจเป็นต้นเหตุแห่งความเสียหาย จึงควรนำหลักความรับผิดชอบที่เรียกว่าความรับผิดชอบเด็ดขาดมาปรับกับกรณีนี้มากกว่าหลักความรับผิดชอบแบบเดิม คือหลักความประมาทเลินเล่อ การนำความรับผิดชอบเด็ดขาดมาใช้ มีหลักสำคัญอยู่ที่การกำหนดให้โจทก์ผู้เสียหาย มีหน้าที่นำสืบว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้สินค้า ความเสียหายดังกล่าวเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของโจทก์ โดยจำเลยต้องนำสืบให้ได้ว่าตนไม่ต้องรับผิดชอบเพราะความเสียหายดังกล่าวเกิดจากสาเหตุอื่นที่ไม่ใช่ความรับผิดชอบของตน เช่น โจทก์ใช้ผิดวิธี หรือ ไม่มีเหตุหรือข้อบ่งชี้ในทางวิทยาศาสตร์ ในขณะที่ทำการผลิตและวางจำหน่ายว่าจะเกิดผลร้ายแรงเช่นนั้น หากจำเลยไม่สามารถนำสืบได้ดังกล่าวจำเลยต้องรับผิดชอบ อย่างไรก็ตามมีประเด็นที่ได้แย้งอยู่หลายประเด็นด้วยกันในเรื่องการปรับใช้หลักความรับผิดชอบเด็ดขาด เพราะการผลักร้ายให้ผู้ผลิตผู้จำหน่ายเป็นผู้รับผิดชอบใน

ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการบริโภคน้ำมัน โดยไม่พิจารณาผลกระทบในเชิงเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อต้นทุนในการผลิตและภาระความเสี่ยงภัยที่ต้องนำไปประกันไว้กับระบบประกันภัย ทำให้เกิดปัญหาในระบบการผลิตซึ่งต้องมีค่าใช้จ่ายในการป้องกันความเสียหายและกลไกการผลิตที่สมบูรณ์ขึ้น การดำเนินคดีทางแพ่งและโอกาสในการได้รับการชดเชยเยียวยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีการใช้ระบบความรับผิดชอบในคดีฟ้องร้องเกี่ยวกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ซึ่งค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูงมาก แนวโน้มในการแก้ไขกฎหมายเริ่มเกิดขึ้น และแนวคิดเกี่ยวกับหลักความรับผิดชอบใน ผลิตภัณฑ์เริ่มเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือผู้ผลิตเริ่มไม่สามารถแบกรับภาระในค่าเสียหายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ประเด็นที่เป็นข้อถกเถียงกันเริ่มเปลี่ยนแปลงไปในเรื่องของการกำหนดให้ผู้ใดในระหว่างผู้ผลิตผู้จำหน่าย และผู้บริโภค เป็นผู้ต้องรับผิดชอบต่อความเสี่ยงภัยในการบริโภคน้ำมัน นอกจากนั้นยังมีประเด็นที่เกิดขึ้นใหม่ เนื่องจากการเปิดเสรีทางการค้าและการรวมยุโรปเป็นหนึ่งเดียวในทางเศรษฐกิจหรือที่เรียกว่าสหภาพยุโรป (European Union) ซึ่งมีประเด็นเรื่องการบัญญัติกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าและความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ที่ซับซ้อนมากขึ้นกว่าเดิม มีความพยายามในการศึกษาแนวทางการบริโภคน้ำมันโดยนักกฎหมายผู้เชี่ยวชาญในกฎหมายละเมิดหลายท่าน แต่ก็ยังไม่มีข้อสรุปที่ดีที่สุดในเรื่องนี้ จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับในปัจจุบันยังไม่มีความหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ออกมาใช้บังคับโดยตรง ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ ว่ามีข้อบกพร่องหรือมีข้อจำกัดอย่างไร สามารถรักษาผลประโยชน์ของผู้บริโภคหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคและผู้ที่เกี่ยวข้องได้มากน้อยเพียงใด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาถึงความเป็นมา วิวัฒนาการ มาตรการทางกฎหมายรวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการคุ้มครองผู้บริโภคในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522

2.2 เพื่อศึกษาถึงแนวคิด ประวัติความเป็นมา เหตุผล ความจำเป็นและวัตถุประสงค์ในการกำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภค

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ว่ามีหลักเกณฑ์และมีการพัฒนาอย่างไร และเพื่อหาแนวทางในการให้ผู้ผลิตรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์

2.4 เพื่อศึกษาวิเคราะห์การนำหลักความรับผิดชอบเพื่อละเมิดมาบังคับแก่การให้ผู้ผลิตรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ว่าสามารถเยียวยาความเสียหายได้อย่างไรและเพียงใด

2.5 เพื่อค้นหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภคหรือผู้ที่ใช้สินค้าที่แม้มิได้เป็นผู้ซื้อ แต่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย

3. สมมติฐานของการศึกษา

เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ออกมาใช้บังคับโดยตรง ประกอบกับสภาวะทางเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง ผู้ผลิตมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งในขณะที่ผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้ใช้สินค้าและบริการขาดการรวมกลุ่มเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ทำให้ผู้บริโภคและผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความเสียเปรียบผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้า หากเกิดกรณีความเสียหายอันเกิดจากสินค้าหรือบริการของผู้ผลิต เช่น สินค้าขาดความปลอดภัย สินค้าเกิดความชำรุดบกพร่อง สินค้าขาดการตรวจสอบด้านคุณภาพ หรือแม้แต่ได้ผ่านการตรวจรับรองคุณภาพแล้วแต่ไม่สามารถพบข้อบกพร่องในขณะทำการตรวจสอบได้ ซึ่งเมื่อเหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นกับผู้บริโภคสามารถฟ้องให้ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้านำมาชดเชยในฐานละเมิดเท่านั้น และผู้บริโภคก็มีหน้าที่ในการนำสืบถึงความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ แต่ตามหลักกฎหมายฐานละเมิดนั้นยังไม่ครอบคลุมกรณีเกิดความเสียหายจากการผลิต ทำให้หลักกฎหมายในเรื่องดังกล่าวไม่สามารถนำมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงในเรื่องความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ของผลิต โดยเฉพาะในกรณีที่ความเสียหายนั้นมิได้เกิดขึ้นกับตัวผู้บริโภคโดยตรง แต่เกิดกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคหรือนุคคลที่สัญจรไปมาหรืออยู่ในบริเวณใกล้เคียง ซึ่งไม่มีนิติสัมพันธ์กับผู้ผลิตโดยตรง จึงทำให้ไม่ได้รับความคุ้มครองตามหลักกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่จึงเห็นสมควรพิจารณาให้มีการบัญญัติข้อกฎหมายเพิ่มเติม หรือทำการปรับปรุงและแก้ไขข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิต ให้ครอบคลุมและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้บริโภคและผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภค ซึ่งเป็นผู้ใช้สินค้าหรือบริการของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย

4. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในเรื่องนี้จะจำกัดเฉพาะในเรื่องมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิตสินค้า เป็นการศึกษาและวิเคราะห์โครงสร้างและระบบการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทยในภาพรวมว่ามีประสิทธิภาพเพียงใดและมีจุดอ่อนจุดแข็ง มีประวัติความเป็นมามีวิวัฒนาการและหลักการแนวคิดเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคอย่างไร รวมถึงความรับผิดชอบของผู้ผลิตสินค้าในผลิตภัณฑ์หรือบริการในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เมื่อได้มีการซื้อหรือนำสินค้าหรือบริการของผู้ผลิตไปใช้ มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคและความรับผิดชอบของผู้ผลิต เพื่อที่จะเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อสินค้าและบริการให้มีความสมบูรณ์ และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในเชิงธุรกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

5. วิธีดำเนินการศึกษา

ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) จากกฎหมายของไทย และรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา คำอธิบาย วิทยานิพนธ์ บทความ และวารสารต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลจากทางอินเทอร์เน็ต (Internet) ตลอดจนคำพิพากษาของศาล และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาในด้านต่างๆ ตามขอบเขตการศึกษาที่กำหนดไว้ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิต

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการศึกษาเรื่องมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิตสินค้า ผู้ศึกษาคาดว่าจะได้รับ ประโยชน์ดังนี้

6.1 ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิตสินค้า

6.2 ทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการ มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการคุ้มครองผู้บริโภคในปัจจุบัน และความจำเป็นและวัตถุประสงค์ในการกำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภค

6.3 ทราบรูปแบบ ขอบเขต ข้อจำกัด และความครอบคลุมของบทบัญญัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ประเทศไทยใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

6.4 ทราบถึงปัญหาและอุปสรรครวมถึงมาตรการการหรือแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมต่อปัญหาที่เกิดจากข้อจำกัดของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ผลิต หรือเกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้ในการคุ้มครองผู้บริโภค

6.5 สามารถนำผลการศึกษารั้งนี้ไปเป็นข้อมูลหรือไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิจัยแก่ผู้ที่สนใจหรือต้องการที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้ในอนาคต